

Stoppa ungas spelberoende

- ett åtgärdsprogram till politiken

Spel om pengar ska vara en underhållningsform för vuxna, inte en del av barndomen. Ändå visar både forskning, statistik och erfarenheter från skolan att allt fler unga exponeras för spel om pengar och riskerar att utveckla spelproblem. Samtidigt suddas gränserna mellan gaming och gambling allt oftare ut, vilket gör att förebyggande insatser behöver nå barn och unga tidigare än idag.

För att möta den utvecklingen bedriver den ideella föreningen Spelfriheten (med stöd av FDJ United) ett skolprojekt¹ där personer med egna erfarenheter av spelberoende besöker skolor runt om i landet och berättar om konsekvenserna av spelproblem. Genom att kombinera fakta med personliga berättelser skapas samtal som gör starkt intryck på elever och ger en ökad förståelse för de risker som är kopplade till spel om pengar. När människor möts ansikte mot ansikte och får ta del av upplevda erfarenheter av spelproblem sker verklig förändring.

Erfarenheterna från projektet visar att kunskapen om spelproblem bland unga behöver stärkas och att skolan har en viktig roll i det förebyggande arbetet. Vi är övertygade om att den här typen av utbildningsinsatser behöver skalas upp och genomföras nationellt. Därför har vi på Föreningen Spelfriheten tillsammans FDJ United tagit fram detta åtgärdsprogram med tio förslag till politiken för att skydda barn och unga vuxna bättre.

Förslagen visar hur politiken kan täppa till gråzoner mellan gaming och gambling, stoppa olicensierade aktörer, stärka kunskapen i skolan och se till att stöd och prevention når minderåriga och unga vuxna i tid, innan spelandet hinner bli ett beroende.

01.

Säkerställ högre trösklar mot olicensierat spel – blockera olagliga sajter.

Staten bör skärpa regelverket och de tekniska spärrarna så att det inte räcker att klicka sig förbi en 18-årsgräns eller enkelt ta sig förbi svenska skydd för spel om pengar.

Spelinspektionen bör få ett tydligare ansvar och bättre verktyg för att blockera olicensierade spelbolag och betalningar till dem (DNS-blockering). Lagstiftningen kring gaming (datorspel) och lotteri-liknande inslag i spel behöver förtydligas så att det blir tydligt vad som är lagligt spel om pengar och vad som idag befinner sig i gråzonen mellan gaming och gambling (exempelvis skinsbetting, loot boxes m.m.).

02.

Inför obligatorisk undervisning om riskerna med spel för alla elever i årskurs 9, följt av en årlig enkät bland 9-klassare för att kartlägga deras spelvanor.

Skapa förutsättningar för kommuner att införa utbildning om riskerna med spelande, för att säkerställa att alla elever som går ut grundskolan har fått information om riskerna med spelande.

Spelfrihetens skolturné har visat på betydelsen av tidig information som förmedlas på ett lättförståeligt sätt till en yngre målgrupp. Det räcker inte med skriftlig myndighetsinformation. Tvärtom behöver erfarenhetsbaserade berättelser förmedlas av hjälporganisationerna och drabbade själva, genom personliga möten kombinerat med rörande och rörligt innehåll, exempelvis filmen "Spil for livet"².

FÖRENINGEN SPELFRIHETEN

Föreningen Spelfriheten bildades 2025 för att hjälpa spelberoende och deras anhöriga. Vi erbjuder kostnadsfri hjälp dygnet runt, året om och arbetar aktivt för att öka medvetenheten om riskerna med spel om pengar, gaming och spelberoende. Som ideell förening, driven av spelfria spelberoende och anhöriga, brinner vi för ett samhälle med färre spelrelaterade problem och sprider hopp och gemenskap till alla som berörs av spelproblematik.

FDJ UNITED

Det franska spelbolaget FDJ UNITED (La Française des Jeux) förvärvade år 2024 bolaget Kindred Group, där bland annat Unibet ingår. FDJ UNITED är en av Europas ledande speloperatörer med över 33 miljoner kunder och 5000 anställda. Koncernen är verksam på mer än tio lokalt reglerade marknader däribland Sverige och är börsnoterat på Euronext i Paris med franska staten som huvudägare.

¹ foreningenspelfriheten.se

² <https://spilforlivet.dk/>

03.

Stärk den nationella samordningen mot spelberoende – särskilt för barn och unga – och låt FHM och Spelinspektionen ta fram ett digitalt material riktat till vårdnadshavare.

Regeringen bör ge Folkhälso-myndigheten och Spelinspektionen i uppdrag att tillsammans med akademien, branschen och civilsamhälle, ta fram en modern samverkansmodell inom ANDTS där spel om pengar får en tydligare prioritering.

En nationell samordningsfunktion för kunskapsspridning till unga bör etableras, där relevanta myndigheter och aktörer regelbundet skickar representanter, genomför gemensamma nationella informationsinsatser och säkerställer att en betydligt större andel unga nås av information om risker med spel.

Proaktiva utbildnings- och informationsinsatser gentemot vårdnadshavare saknas idag i Sverige, trots ett stort informationsgap bland vårdnadshavarna. FHM och Si bör få uppdrag att ta fram ett digitalt material riktat till vårdnadshavare, om riskerna med för tidigt spelande, beroende och riskerna som finns i den digitala miljön.

Det är särskilt viktigt att utbildningsmaterialet utformas i samråd med de aktörer i Sverige som tar emot mest hjälp-sökande. Detta för att ta tillvara på beprövade och praktiska erfarenheter ifrån mötet med spelberoende och anhöriga.

04.

Förbjud all marknadsföring för olicensierade sajter – stoppa särskilt influencermarketing av olicensierade sajter.

Många barn och unga följer idag influencers i sociala medier och möter innehåll där nätcasinon och spel framställs som ett enkelt sätt att tjäna pengar på. Därför bör reglerna för spelreklam skärpas så att reklam via influencers och sociala medier inte kan utformas eller spridas på ett sätt som särskilt riktar sig mot unga målgrupper.

05.

Kräv BankID vid inloggning hos licensierade spelbolag.

Licensierade spelbolag bör alltid kräva säker elektronisk identifiering, som BankID, vid inloggning hos licensierade spelbolag. Det minskar risken för minderåriga spelare och gör det svårare att spela anonymt med andras uppgifter.

06.

Höj det statliga stödet till föreningar som arbetar mot spelberoende.

Folkhälsomyndigheten fördelar årligen statsbidrag till ideella organisationer som arbetar förebyggande mot spelproblem. Enligt Riksrevisionens granskning från 2026 upplever dock både myndigheten och stödorganisationer bidragen som kortsiktiga, eftersom de beslutas årsvis och har legat på samma nivå som när de infördes 2015

Kortsiktig finansiering på årsbasis, som dessutom kan försenas av den politiska processen, leder till att föreningarna själva har svårt att verksamhetsplanera. Stödet behöver höjas och göras mer långsiktigt, så att fler verksamheter kan planera sin verksamhet och nå de barn och unga som riskerar att bli spelberoende.

07.

Säkra tillgången till stöd mot spelberoende dygnet runt.

Spelberoende och behovet av stöd förekommer dygnet runt, inte bara under kontorstid. Statsbidrag till verksamheter för arbete mot spelberoende bör därför villkoras med att bemannat stöd erbjuds 24/7. Föreningen Spelfriheten är idag ensamma i Sverige om att erbjuda hjälp via telefon och chatt dygnet runt, bemannad av personer med spelberoende som idag lever ett spelfritt liv.

08.

Inför ett nationellt stödsystem och utbildningsprogram anpassat för ungdomar, som finansieras med öronmärkta pengar från spelskatten.

En specifik andel av spelskatten och sanktionsavgifterna bör öronmärkas för ett nationellt stödsystem och utbildningsprogram som finansierar förebyggande arbete, behandling och oberoende forskning om spelberoende, med särskilt fokus på ungdomar.

Inom detta system bör en särskild preventionsfond inrättas där minst 10 procent av spelskatten avsätts till långsiktigt stöd för skolor och civilsamhällesorganisationer som arbetar med att förebygga spelproblem bland barn och unga vuxna.

Utbildningsprogrammet bör dessutom gå ett steg längre än vad de offentliga stödinsatserna idag gör, genom att de leds av individer med erfarenhet av spelberoende. En verklighetsnära och erfarenhetsbaserad utbildning ökar igenkänning och förutsättningarna för att fler förstår riskerna med spel.

09.

Avskaffa kravet på föreningsform för bidrag till spelberoende- och spelpreventivt arbete.

Statsbidrag till spelberoende och spelpreventivt arbete delas idag endast ut till ideella organisationer. Det innebär att verksamheter som organiseras i andra former utesluts från finansiering, även om de bedriver kvalificerat spel-förebyggande arbete. Kravet på föreningsform bör därför avskaffas, så att fler stödverksamheter kan få tillgång till statsbidrag för sitt arbete mot spelberoende.

10.

Inför 18-årsgräns på köp av "lootlådor" i spel.

En "lootlåda" är ett virtuellt paket med hemligt innehåll som i bästa fall kan ge fördelar i dataspel. I vissa spel går det även att vinna så kallade "skins" via lootlådor, vilket är kosmetiska föremål som används i spelet. Vissa skins är sällsynta och kan vara värda tiotusentals kronor, eftersom de anses vara samlarobjekt.

Att köpa lootlådor har visat sig öka risken för spel om pengar samt spelproblem bland både unga och vuxna (FHM). Sverige bör därför införa en 18-årsgräns för köp av lootlådor och ge berörda myndigheter i uppdrag att reglera och följa upp sådana spelmoment där barn och unga befinner sig.